

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології та соціальної роботи
Кафедра загальної та практичної психології

Кваліфікаційна робота
(бакалавра)

з теми: **«ГОТОВНІСТЬ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ ДО
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МАЙБУТНІЙ
ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Виконала: студентка 3 курсу
Psms1-B19z групи
спеціальності 053 Психологія
(заочна форма навчання)
Крук Тетяна Іванівна

Науковий керівник:
Логвіна Оксана Анатолівна,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри загальної
та практичної психології

Рецензент:
Дідик Наталя Михайлівна,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри соціальної
педагогіки та соціальної роботи

Кам'янець-Подільський – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	7
1.1 Готовність студентів-психологів до використання інформаційних технологій в майбутній професійній діяльності як психолого-педагогічна проблема.....	7
1.2 Етапи підготовки студентів-психологів до використання інформаційних технологій в майбутній професійній діяльності....	16
1.3 Компоненти готовності студентів-психологів до використання інформаційних технологій в майбутній професійній діяльності....	22
Висновки до першого розділу.....	26
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМПОНЕНТІВ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	28
2.1 Діагностика та результати сформованості компонентів готовності студентів-психологів до використання інформаційних технологій в майбутній професійній діяльності.....	28
2.2 Тренінг з розвитку інформаційної грамотності майбутніх психологів.....	37
2.3 Аналіз результатів впровадження тренінгу з розвитку інформаційної грамотності майбутніх психологів.....	48
2.4 Рекомендації викладачам закладів вищої освіти щодо покращення готовності студентів до використання інформаційних технологій в майбутній професійній діяльності.....	52
Висновки до другого розділу.....	56
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Об'єктивне прискорення науково-технічного та соціального прогресу, кризові явища в різних сферах суспільного життя неминуче позначаються на системі освіти, загострюють протиріччя і труднощі формування молодого покоління. Традиційні педагогічні засоби і методи виховання, змісту й організації навчально-виховного процесу стають наразі неактуальними. Через невідповідність темпів і характеру соціальних та педагогічних процесів виникають кризові явища в освіті. Одним з перспективних шляхів подолання цієї проблеми є забезпечення поступального розвитку освітньої системи та впровадження сучасних інформаційних технологій. Застосування у навчальному процесі та освітньому менеджменті на всіх рівнях інформаційно-комунікаційних технологій та інноваційних методів роботи, що спираються на ці технології, може відіграти значну позитивну роль у реформуванні різних сфер освітньої діяльності – від забезпечення ефективного моніторингу до створення цілісних систем забезпечення доступу до освітніх ресурсів.

В свою чергу, оволодіння інформаційними технологіями дозволить майбутнім фахівцям ефективно здійснювати власну професійну діяльність, урізноманітнювати форми та методи роботи з клієнтами. Наявність вмінь використовувати інформаційні технології багато в чому визначає успішність навчальної та професійної діяльності людини, її ефективність в сфері міжособистісної взаємодії. Тому проблема формування готовності майбутніх фахівців до оволодіння та впровадження інформаційних технологій у професійну діяльність привертає увагу вчених в усьому світі.

Питаннями розробки та втілення інноваційних освітніх технологій навчання та викладання цікавились В. Андрєєв, І. Дичківська, К. Колін, Н. Криворучко, І. Підласий, В. Симоненко, В. Сластенін, В. Шапкін. Психологічні аспекти формування готовності особистості до інновацій знаходять своє відображення у дослідженнях В. Дудченко, Б. Сазонова,

Т. Шукаєва, В. Юрченко. Виявлення характеристик людського чинника в інноваційних процесах та цільових орієнтацій учасників інноваційного процесу розкриті в працях А. Іскандарова, М. Лапіна, Ю. Карпової, О. Хомерики. Розгляд механізмів подолання інноваційних бар'єрів і розвитку мотиваційної сфери суб'єктів інноваційних процесів здійснений в наукових дослідженнях Н. Городецької, А. Пригожина, А. Свенцицького, М. Кроз, Л. Подлесної.

Дослідженню окремих аспектів застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців соціономічного профілю (педагогів, психологів) присвячені праці вітчизняних науковців: В. Коваленко, Н. Павлишиної, Н. Сінельнікової. Проблема формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх педагогів, психологів, соціальних працівників розглянута в дослідженнях В. Балахтар, О. Бутенко, С. Гаврилук та С. Семчук. Питаннями формування інформаційно-комунікаційної компетентності слухачів в системі післядипломної педагогічної освіти цікавились К. Колос, Л. Лупаренко, О. Спирін. У працях зарубіжних дослідників (А. Glatthorn, S. Day, D. E. Super, J. Scheerens) розглядаються проблеми професійного розвитку й становлення фахівців, формування їх професійної компетентності.

Проте, не зважаючи на значний інтерес науковців до даної проблеми, питання формування готовності майбутніх фахівців психологічної сфери до застосування інформаційних технологій в професійній діяльності залишаються недостатньо дослідженими. З огляду на це, темою нашої роботи було обрано: «Готовність студентів-психологів до використання інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності».

Об'єктом дослідження є підготовка студентів-психологів до майбутньої професійної діяльності.

Предметом дослідження є готовність студентів-психологів до використання інформаційних технологій як чинник успішної майбутньої професійної діяльності.

Мета дослідження: вивчення стану готовності студентів-психологів до використання інформаційних технологій в майбутній професійній діяльності.

Відповідно до мети дослідження були визначені наступні його **завдання:**

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми підготовки студентів-психологів до майбутньої професійної діяльності.
2. Визначити компоненти готовності студентів-психологів до використання інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності.
3. Дослідити стан сформованості компонентів готовності студентів-психологів до використання інформаційних технологій в майбутній професійній діяльності.
4. Розробити тренінг з розвитку інформаційної грамотності майбутніх психологів та перевірити його ефективність.
5. Надати рекомендації викладачам закладів вищої освіти щодо покращення готовності студентів до використання інформаційних технологій в майбутній професійній діяльності.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні про те, що підготовка студентів-психологів до професійної діяльності значно покращиться за умови впровадження у навчально-виховний процес закладів вищої освіти тренінгу з розвитку інформаційної грамотності майбутніх психологів.

Для реалізації поставлених завдань нами був використаний комплекс **методів дослідження:** *теоретичні* (аналіз, синтез, порівняння та узагальнення наукових джерел з проблеми дослідження); *емпіричні* (анкетування; тестування за методиками: «Мотиви до професійної діяльності» С. Гріншпун, «Діагностика рефлексивності А. Карпова», тест комунікативних умінь Л. Міхельсона, тест Є. Торранса, тест на виявлення творчого потенціалу особистості); *методи кількісної та якісної обробки даних.*

Практичне значення дослідження виявляється в можливості застосування у підготовці майбутніх фахівців психологічної сфери

розробленого нами тренінгу з розвитку інформаційної грамотності студентів-психологів та рекомендацій викладачам закладів вищої освіти щодо покращення готовності студентів до використання інформаційних технологій в майбутній професійній діяльності.

Експериментальна база дослідження.

Експериментальне дослідження проводилося на базі Хмельницького національного університету. У дослідженні взяли участь 65 студентів-психологів віком 18-20 років.

Апробація та впровадження результатів. Основні теоретичні положення та практичні результати роботи обговорено на VII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців» (Кам'янець-Подільський, 17 листопада 2021 р.), на VII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми психології особистості на європейському просторі» (Кам'янець-Подільський, 15 лютого 2022 р.), на XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин» (Кам'янець-Подільський, 23 квітня 2022 р.).

Публікації.

Крук Т.І. Готовність майбутніх психологів до використання інформаційних технологій у професійній діяльності. *Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин*, 23 квітня 2022 р.: Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції / [за ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої]. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2022. С.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (72 найменування) та додатку. Основний зміст викладено на 69 сторінках комп'ютерного набору. Повний обсяг роботи – 71 сторінка.

ВИСНОВКИ

Освітній процес в Україні на сучасному етапі характеризується активним впровадженням нововведень. Нові вимоги суспільства до особистості психолога зумовлюють необхідність формування конкурентноспроможного фахівця, який має діяти у просторі сучасної культури, уміти передбачати результат своїх дій, прогнозувати хід процесів та розвиток конкретної ситуації. Для виконання професійної діяльності він повинен володіти сукупністю вмінь та знань, бути готовим працювати в нових соціально визначених умовах, бути відкритим до нововведень, мати позитивне ставлення до своєї професії та інновацій в цілому, працювати над власним саморозвитком та самоудосконаленням.

1. Аналіз літературних джерел з проблеми дослідження показав, що оволодіння ІТ є основою формування конкурентноспроможного фахівця психологічної сфери та дає змогу йому ефективно здійснювати власну професійну діяльність, урізноманітнювати форми та методи роботи з клієнтами. Наявність вмінь використовувати ІТ багато в чому визначає успішність навчальної та професійної діяльності людини, її ефективність в сфері міжособистісної взаємодії.

До основних компонентів готовності майбутнього психолога до використання ІТ належать: мотиваційний компонент – усвідомлене ставлення фахівця до ІТ та розуміння їх можливостей щодо вирішення певних професійних завдань; когнітивний компонент – сукупність науково-теоретичних знань про ІТ, їх різноманітність, структуру, особливості застосування; рефлексивний компонент, який виявляється в здатності фахівця до аналізу явищ особистісної свідомості та діяльності; комунікативний компонент, що передбачає вміння фахівця встановлювати комунікативні зв'язки на різних рівнях взаємодії; креативний компонент, який виявляється у відкритості майбутніх психологів до існуючих інноваційних процесів, а також у мобільності та гнучкості мислення,

критичній оцінці та здатності творчо осмислювати та використовувати ІТ.

2. За результатами проведеного дослідження серед студентів-психологів Хмельницького національного університету з'ясовано, що мотиваційний компонент готовності студентів до використання ІТ в майбутній професійній діяльності сформований на досить високому рівні. Вони виявили готовність до існуючих інноваційних процесів в суспільному житті, впровадження різноманітних технологій, методів і прийомів у практичну діяльність, а також пошуку нестандартних шляхів розв'язання професійних проблем. Проте інші компоненти готовності студентів-психологів до використання ІТ характеризуються низькими та середніми показниками та потребують подальшої роботи щодо їх покращення.

3. На підставі отриманих результатів дослідження ми розробили тренінгову програму з розвитку комп'ютерної грамотності майбутніх психологів та провели зі студентами-психологами, які склали експериментальну групу досліджуваних. Після проведення тренінгових занять нами було здійснено повторне діагностичне дослідження серед 30 студентів-психологів експериментальної групи та 35 студентів-психологів контрольної групи. Аналіз результатів повторної діагностики показав, що в рівнях сформованості компонентів готовності студентів-психологів експериментальної групи до використання ІТ в майбутній професійній діяльності відбулася позитивна динаміка змін. Участь в тренінгових заняттях з розвитку інформаційної грамотності дозволила цим студентам значно покращити структуру своєї мотиваційної сфери, оволодіти знаннями, вміннями й навичками успішного використання ІТ, покращити свої комунікативні уміння, здатність до рефлексії та креативності. На жаль, в контрольній групі досліджуваних таких змін не відбулося.

Результатами проведеного дослідження стали також розроблені нами рекомендації викладачам ЗВО щодо покращення підготовки студентів до використання ІТ в майбутній професійній діяльності. В рекомендаціях відображено можливості ефективного застосування ІТ при проведенні

лекцій, практичних занять, семінарських занять, самостійної навчальної роботи студентів, а також поточного і проміжного контролю знань студентів.

Отже, застосування ІТ у професійній підготовці майбутніх психологів сприяє покращенню як змісту, так і методики викладання. Можливості інформаційного середовища, у якому одночасно співпрацюють студент і викладач, забезпечують реалізацію необхідних умов для формування самостійності та потреби у постійній самоосвіті. Ці якості у теперішній час є запорукою успішності майбутнього фахівця на ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова Г.С. Возрастная психология: учеб. для вузов. Москва: Юрайт, 2010. 811 с.
2. Адиенко Е.В. Активные методы в профессиональной подготовке экономистов-менеджеров: использование компьютерной имитационной модели «Бизнес курс» в развитии практических навыков управления фирмой у студентов экономического факультета: учебное пособие. Ставрополь: Диамант, 2003. 188 с.
3. Акуленко К.Ю. Застосування інформаційно-комунікативних технологій для ефективної підготовки майбутніх інженерів-педагогів до педагогічної діяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Київ; Вінниця, 2010. Вип. 26. С. 142–146.
4. Балахтар В.В. Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на формування професійної компетентності особистості фахівця соціальної роботи. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. № 66 (4). С. 93–104.
5. Берегова Н.П. Мотивація студентів до роботи із психологічно-складними особистостями. *Проблеми екстремальної та кризової психології* : збірник наукових праць. Харків: УЦЗУ, 2008. Вип. 4. С. 19–24.
6. Берегова Н.П. Особливості когнітивної готовності майбутніх психологів до роботи із складними особами. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія №12. Психологічні науки: збірник наукових праць. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. №21 (45). С. 131–136.
7. Бодров В.А. Психология профессиональной пригодности: учеб. пособие для вузов. Москва: ПЕР СЭ, 2003. 511 с.
8. Брацлавська А. Особливості формування готовності майбутніх

льотчиків військової авіації до професійної взаємодії під час використання спільного повітряного простору. *Адаптивне управління: теорія і практика*. Серія Педагогіка. Вип. 8(15). 2020. С. 28–36.

9. Буга Н.Ю. Становлення наукової та інноваційної діяльності у вищих навчальних закладах. *Економіст*. 2006. № 9. С. 63.
10. Василенко О.М. Готовність студентів-психологів до використання інформаційних технологій як чинник успішної майбутньої професійної діяльності. *Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців*: матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (09-10 квітня 2020 р.). Хмельницький, 2020. С. 14–16.
11. Василенко О.М. Компоненти готовності студентів-психологів до використання інформаційних технологій в майбутній професійній діяльності. *Адаптивне управління: теорія і практика*. Педагогіка. Вип. 9 (16), 2020. С. 58–75.
12. Войтина Ю. Шпаргалка по общим основам педагогики: учеб. пособие. Москва, 2008. 164 с.
13. Волобуєва Т. Вітагенні технології компетентісного навчання. URL: <http://ru.osvita.ua/school/method/technol/637/>, 2020.
14. Гильбух Ю.З. Актуальные проблемы валидизации психологических тестов. *Вопросы психологии*. 1978. № 5. С. 108–118.
15. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 367 с.
16. Гончарук Т.О. Психологічні чинники використання сучасних інформаційних технологій в процесі професійної підготовки майбутніх вчителів. *Инновационные технологии в образовании: материалы VIII международной научно-практической конференции* (15-17 сентября 2011 г.). Симферополь-Ялта, 2011. Т. 1. С. 65–67.
17. Гречаник Б.В. Інноваційний потенціал вітчизняних ВНЗ: особливості та проблеми його формування. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ,

2010. № 11. С. 24–27.
18. Гриншпун С.С. Свойства нервной системы и профессиональная деятельность. *Школа и производство*. 1995. № 1. С. 89–95.
  19. Гуревич Р.С. Інформаційні технології навчання як наслідок інформатизації освітньої галузі у педагогічних ВНЗ. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. Вінниця: Планер, 2009. Вип. 22. С. 3–7.
  20. Гусарова М.А. Тренинг как один из методов интерактивного обучения профессиональной подготовке будущих юристов. *Общество: социология, психология, педагогика*. 2019. С. 1–13.
  21. Д'яченко М.І. Психологічна проблема готовності до діяльності: навч. посіб. Київ, 1976. С. 125–126.
  22. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
  23. Дудко Л.А. Роль інноваційних педагогічних технологій у становленні конкурентоспроможних спеціалістів. *Мультиверсум. Філософський альманах*. Київ: Центр культури, 2004. № 39. С. 1–4.
  24. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
  25. Жалдак М.І. Проблеми інформатизації навчального процесу в школі і в вузі. *Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі*: зб. наук. пр. Київ, 1991. С. 3–16.
  26. Кадемія М.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб самостійної роботи студентів. *Наукові записки Вінницького держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського*: зб. наук. пр. Вінниця : ПП «Едельвейс і К⁰», 2008. Вип. 23. С. 188–195.
  27. Карпов А.В. Психология метакогнитивных процессов личности Москва: Институт психологии РАН, 2005. 344 с.

28. Карпов А.В. Психология рефлексивных механизмов деятельности. Москва: Институт психологии РАН, 2004. 424 с.
29. Карпов А.В. Рефлексивность как психическое свойство и методика ее диагностики. *Психологический журнал*. 2003. Т. 24. № 5. С. 45–57.
30. Коваленко В.В. Проблема розвитку компетентності педагогічних працівників з використання WEB-орієнтованих і мультимедійних технологій у педагогічній теорії і практиці. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. № 57 (1). С. 189–206.
31. Колос К.Р. Педагогічний експеримент із розвитку комп'ютерно орієнтованого навчального середовища закладу післядипломної педагогічної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. № 55 (5). С. 105–124.
32. Компьютерная технология обучения: словарь-справочник. [Под. ред. В. И. Гриценко, А. М. Довгяло, А. Я. Савельева]. Київ: Наукова думка, 1992. 344 с.
33. Кошелєв М.В. Інформаційні комп'ютерні технології як оптимальний засіб прогнозування ефективного навчання. *Сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій в науці, освіті та економіці: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (11–13 грудня 2006 р.)*. Луганськ, 2006. С. 51–52.
34. Кузнецов Э.И. Общеобразовательные и образовательные аспекты изучения информатики и вычислительной техники в педагогическом институте. Москва, 1990. 437 с.
35. Мазур В.М. Психологічна готовність майбутніх психологів до виконання професійних функцій за допомогою комп'ютера. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: тези доповідей сьомої міжнародної науково-практичної конференції*. – Київ: Університет «Україна», 2006. С. 262–264.
36. Мазур В.М. Формування у майбутніх психологів готовності до використання комп'ютера у психодіагностичній роботі. *Наука і*

- навчальний процес. Науково-методичний збірник: Матеріали VI звітної науково-практичної конференції. Вінниця: Вінницький соціально-економічний інститут Університету «Україна», 2006. С. 151–155.*
37. Макаренко М.Б. Використання інноваційних технологій для підвищення мотивації навчальної діяльності студентів вищої школи. *Нові технології навчання: наук.-метод. зб. Київ: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, 2008. Вип. 53. С. 51–55.*
  38. Максименко С.Д. Фахівця потрібно моделювати. Наукові основи готовності випускника педвузу до педагогічної діяльності. *Рідна школа. 1994. № 3–4. С. 68–72.*
  39. Моляко В.О. Психологічна готовність до творчої праці. Київ: «Знання», 1999. С. 48–51.
  40. Морська Л.І. Дидактичні основи підготовки майбутнього вчителя іноземних мов до використання інформаційних технологій у професійній діяльності. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2008. № 37. С. 99–102.*
  41. Організація і методика соціально-педагогічного тренінгу: навчальний посібник. Уклад.: О. М. Шевчук. Умань: ПП Жовтий, 2011. 133 с.
  42. Павлишина Н.Б. Аналіз сучасного стану застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників. *Інформаційні технології і засоби навчання. 2015. № 46 (2). С. 64–70.*
  43. Панок В.І. Особистість практикуючого психолога. Психотерапевтична ситуація. Основи практичної психології: підручник. Київ: Либідь, 1999. С. 216–228.
  44. Пензай Л.І. Готовність до інноваційної діяльності як особливий вид творчого розвитку педагога [Електронний ресурс]. URL: https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/administration/38257/, 2015.
  45. Пилипенко К.В. Особистісний простір різних типів емоційної стійкості у студентів-майбутніх практичних психологів. *Актуальні проблеми практичної психології: збірник наукових праць, за матеріалами*

- міжнародної науково-практичної конференції, 22–23 квітня 2010 р. Ч. 1. Херсон: ПП Вишемирський В. С., 2010. С. 321–325.
46. Пилипенко К.В. Емоційна стійкість як професійно важлива якість майбутнього психолога-практика. *Практична психологія в системі вищої освіти: теорія, результати досліджень, технології*: колективна монографія. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. С. 137–147.
47. Полат Е.С. Теория и практика дистанционного обучения: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Академия, 2004. 414 с.
48. Поташник М.М. Управление качеством образования: практико-ориентированная монография и методическое пособие. Москва: Педагогическое общество России, 2000. 448 с.
49. Поясок Т.Б. Система застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх економістів у вищих навчальних закладах. Київ, 2009. 556 с.
50. Пригожин А.И. Нововведения: стимулы и препятствия: социальные проблемы инноватики. Москва: Политиздат, 1989. 271 с.
51. Психологічні аспекти професійної підготовки конкурентоздатних фахівців: монографія / [Дегтярьова Г.С., Козяр М.М., Матійків І.М., Руденко Л.А., Шиделко А.В.; за ред. Руденко Л.А.]. Київ, 2012. 170 с.
52. Радченко Ю.Л. Особливості використання сучасних інформаційних технологій в професійній підготовці майбутніх вчителів в умовах коледжу: метод. рекомендації. Київ, 2012. 48 с.
53. Семиченко В.А. Пріоритети професійної підготовки: діяльнісний чи особистісний підхід? *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи*. Київ: ВІПОЛ, 2000. С. 176–203.
54. Семчук С.І. Методологічні підходи формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. № 66 (4). С. 24–41.
55. Сисоєва С.О. Проблеми дистанційного навчання. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2003. Вип. 3. С. 78–87.

56. Сисоєва С.О. Психологія та педагогіка: підручник для студ. вищ. навч. закл. непед. профілю традиційної та дистанційної форм навчання. Київ: Міленіум, 2005. 520 с.
57. Сінельнікова Н.О. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до педагогічної взаємодії з батьками засобами ІКТ. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. № 67 (5). С. 226–238.
58. Скалич Л.Й. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інтерактивних технологій навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. № 14. С. 319–324.
59. Скиба М.Є. Теорія і практика професійно-орієнтаційної роботи з молоддю: навчальний посібник. Хмельницький: ХНУ, 2007. 322 с.
60. Скірко Р.Л. Організаційно-педагогічні умови формування соціальної компетентності майбутніх практичних психологів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. Запоріжжя*, 2010. Вип. 10 (63). С. 204–209.
61. Скірко Р.Л. Соціальна компетентність майбутнього практичного психолога як психолого-педагогічний феномен. *Педагогічне проектування як засіб становлення і розвитку ключових компетентностей суб'єктів освітнього простору: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 14–15 жовтня 2010 року*. Запоріжжя, 2010. С. 220–226.
62. Старєва А.М. Організація особистісно орієнтованого освітнього середовища. *Педагогічні науки*. 2003. № 15. С. 132–136.
63. Стефаненко П. Дидактичні особливості дистанційного навчання у вищій школі. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2004. № 1. С. 22–32.
64. Тест на виявлення рівня творчого потенціалу особистості «Який Ваш творчий потенціал?» [Електронний ресурс]. URL: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/psychology/9921/>, 2019.
65. Тимошенко О.А. Діалог в контексті проблеми підготовки майбутніх

- практичних психологів: смисловий аспект. Діалогічність як форма існування і розвитку особистості: Монографія. Ніжин, 2007. С. 329–337.
66. Тимошенко О.А. Методичні процедури формування суб'єктної орієнтованості особистості майбутнього практичного психолога. *Наукові записки*. Серія «Психолого-педагогічні науки». Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. В. Гоголя, 2009. № 6. Ч. 2. С. 219–223.
67. Торндайк Э. Принципы обучения, основанные на психологии. Психология как наука о поведении. Москва: АСТ, 1998. 704 с.
68. Тренінг у системі професійної підготовки державно-управлінських кадрів: зб. тренінгів. [Редкол.: Ю.П. Сурмін, Р.А. Науменко, Л.М. Гогіна]. Київ: НАДУ, 2013. 100 с.
69. Чуйко О.В. Застосування тренінгової технології на лекції як ефективна умова розвитку професіонала. *Актуальні проблеми психології*. 2007. Вип. 1. Т. 10. С. 147–150.
70. Шандрук С.К. Специфіка підготовки практичних психологів до професійної діяльності. *Проблеми підготовки і підвищення кваліфікації практичних психологів у вищих навчальних закладах*. Київ: Ніка-Центр, 2002. С. 32–34.
71. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2005. 640 с.
72. Юсуфбекова Н.Р. Педагогическая инноватика как направление методологических исследований. *Педагогическая теория: идеи и проблемы*. 1992. С. 20–26.